

JAKÁ JE SOUČASNÁ SITUACE ABSOLVENTŮ UČEBNÍCH OBORŮ VE SROVNÁNÍ S MATURANTY?

Národní ústav pro vzdělávání právě vydal publikaci Ing. Jany Trhlíkové s názvem *Přechod absolventů středních škol na trh práce – srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů. Materiál vznikl na základě dotazníkového šetření mezi absolventy a přináší jejich osobní studijní i pracovní zkušenosti, a to bezprostředně po ukončení studia i v následujících třech letech od ukončení školy. V této příloze čtvrtletníku VZDĚLÁVÁNÍ Vám nabízíme jeho nejpodstatnější části.*

PhDr. Jana Trhlíková,
odborná pracovnice
NÚV – oddělení pro
analýzy kvalifikačních
potřeb trhu práce

Výběrový soubor zahrnuje odpovědi 1324 absolventů, kteří ukončili střední školu ve školním roce 2008/9. Z hlediska původně studovaných kategorií vzdělání tvoří 494 (37,3 %) absolventi středního vzdělání s výučním listem – kategorie H, 39 (2,9 %) absolventů středního vzdělání s odborným výcvikem a maturitní zkouškou – kategorie L0 a 785 (59,3 %) absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou – kategorie M. Celková návratnost dosáhla 17,6 %.

Přechod ze školy do zaměstnání je obecně ovlivňován jak školskou soustavou, zejména diferenciací mezi odborným a všeobecným vzděláním, tak i charakteristikami trhu práce. Způsoby přijímání absolventů závisí na informacích, které zaměstnavatelé mají o kvalifikacích absolventů, a také na míře, v jaké jsou tyto kvalifikace definovány a standardizovány. Pokud vazby mezi vzdělávacím systémem a trhem práce jsou slabé a zaměstnavatelé nemají dostatek informací o obsahu kvalifikací, dávají obvykle přednost pracovníkům s praxí před absolventy škol.

V současné době se charakteristiky přechodu ze školy do zaměstnání mění. Přerušené pracovní historie ani změny profese a tzv. patchworkové dráhy (ve smyslu kombinování různorodých kratších pracovních a studijních aktivit) nejsou výjimečnými jevy, ale naopak se stávají normálními. Lidé mohou měnit zaměstnání několikrát za život a doba zaměstnání může být přerušována obdobími nezaměstnanosti. Ukazuje se trend, kdy mladí lidé nastupují na méně jistá pracovní místa a trvání jejich přechodu mezi vzdělávacím systémem a pracovním životem se neustále prodlužuje. V zemích Evropské unie výrazně vzrůstá množství smíšených pracovních poměrů kombinujících zaměstnání a vzdělávání.

Významné riziko v situaci ekonomické krize a rostoucí konkurence představuje pro absolventy segmentace trhu práce. Segmentační model pracovního trhu nejčastěji rozlišuje mezi primárním a sekundárním trhem práce. Zatímco primární trh práce zahrnuje

jako tzv. „bad jobs“ nebo „precarious jobs“. Sekundární trh práce odráží potřebu mzdové a zejména numerické flexibility trhu práce a vyznačuje se tím, že pracovníci na tomto trhu nejsou řádně ukotveni, čili nemají stabilní zaměstnání ve smyslu dlouhodobé, časově neomezené pracovní smlouvy, pracují na dočasných projektech nebo mají nejisté formy zaměstnání. Termínované pracovní úvazky slouží zaměstnavatelům v současném období také jako zdroj vyrovnávání výkyvů v poptávce na trhu. Novou dělicí linií v postavení jedinců na trhu práce se tak stává forma zaměstnání a kvalita pracovní smlouvy (Pořízková, 2010).

VSTUP NA TRH PRÁCE A DO TERCÍÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Úkolem přípravy na středních školách je nejen přímý vstup na trh práce, ale stále častěji i pokračování ve vzdělávání. Profesionální a vzdělávací dráha absolventů středních škol je v současnosti poměrně komplikovaná, zahrnuje jak úspěšné přechody do nástavbového maturitního studia nebo terciárního vzdělávání, tak i řadu neúspěšných nebo opakovaných pokusů a kombinaci různých forem práce a studia. Vstup na trh práce se tak do jisté míry rozvolňuje a jednoznačná hranice mezi studiem a vstupem na pracovní trh se stírá. Příprava žáků v učebních oborech kategorie H je přirozeně zaměřena především na přímý vstup do praxe. V posledních letech ovšem více než třetina vyučených pokračuje v nástavbovém studiu (kategorie L5), které umožňuje získat maturitní úroveň vzdělání.

Největší zájem o nástavbové studium byl v roce 2003–2004, kdy počet nově přijatých do denního studia dosáhl 12 tisíc žáků. Od zavedení státní maturitní zkoušky došlo ke snížení zájmu o toto studium a ve školním roce 2012/13 bylo přijato již jen 7,8 tisíc žáků. Úspěšnost žáků v nástavbovém studiu není vysoká; asi třetina žáků studium nedokončí, často z důvodu nižší motivace nebo náročnosti maturitní zkoušky. V dálkové formě studuje téměř stejný počet žáků. Podíl těch, kteří studium nedokončí, je zde ještě vyšší než v denní formě studia – pohybuje se kolem 50 % (Vojtěch, Chmoutová, 2013).

Zájem absolventů nástavbového pokračování v terciárním vzdělávání je vzhledem k praktickému charakteru přípravy ve srovnání s absolventy jiných kategorií maturitního vzdělání nízký, přesto jejich podíl není zanedbatelný. Ke studiu na vyšších odborných školách se hlásí kolem 8 % absolventů nástavbového studia a k vysokoškolskému studiu asi 18–23 % těchto absolventů. Jejich úspěšnost v terciárním vzdělávání ovšem rovněž není příliš vysoká. V letech 2006–2009 ukončilo vysokoškolské studium předčasně 44 % absolventů nástavbového studia, kteří na vysoké školy nastoupili (Kleňhová, Vojtěch, 2011).

V případě středního odborného vzdělání zakončeného maturitní zkouškou (kategorie M) je ve vzdělávacích programech odborná složka zastoupena v mnohem větší míře než u gymnázií a součástí studia je odborná praxe. Absolventi těchto oborů dříve vstupovali především přímo na trh práce. Tato situace se změnila po roce 1989, kdy se studium na vysokých školách zpřístupnilo vyššímu podílu absolventů jak z důvodu rozšíření počtu studijních míst v terciárním vzdělávání, tak i vzniku vyšších odborných škol a vytvoření bakalářských programů. Podle údajů z roku 2011 na vysoké školy podává přihlášku 72 % absolventů a 15 % absolventů se hlásí ke studiu na vyšších odborných školách.

Obr. 1: Míra nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Střední vz. s VL - E,H	6,90%	13,40%	19,40%	18,70%	16,70%	27,40%
Střední vz. s MZ a odb. výcvikem - L/0	7,50%	10,50%	17,00%	16,00%	12,40%	19,30%
Nástavbové vz. - L5	8,00%	13,10%	21,70%	20,60%	17,60%	29,60%
Střední vz. s MZ - M	5,70%	7,80%	10,60%	11,40%	9,00%	14,80%

V kategorii středního vzdělání s odborným výcvikem a maturitní zkouškou (kategorie L) vstupovali absolventi dříve rovněž přímo do praxe, v posledních letech ovšem narůstal podíl těch, kteří se hlásili k pokračování v terciárním vzdělávání. Ke studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole se hlásilo podle údajů z roku 2011 kolem 40 % absolventů a ke studiu bylo přijato 31 % (Kleňhová, Vojtěch, 2011).

NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

Při srovnání kategorie vyučených a absolventů s maturitní zkouškou dlouhodobě platí, že celková míra nezaměstnanosti je vyšší v kategorii vyučených, s tím, že situace se významně liší podle jednotlivých oborů. Od roku 2009 můžeme pozorovat výrazný nárůst míry nezaměstnanosti v obou kategoriích, přitom míra nezaměstnanosti vyučených stoupala rychleji než u absolventů maturitních oborů (viz obr. 1 na straně 1).

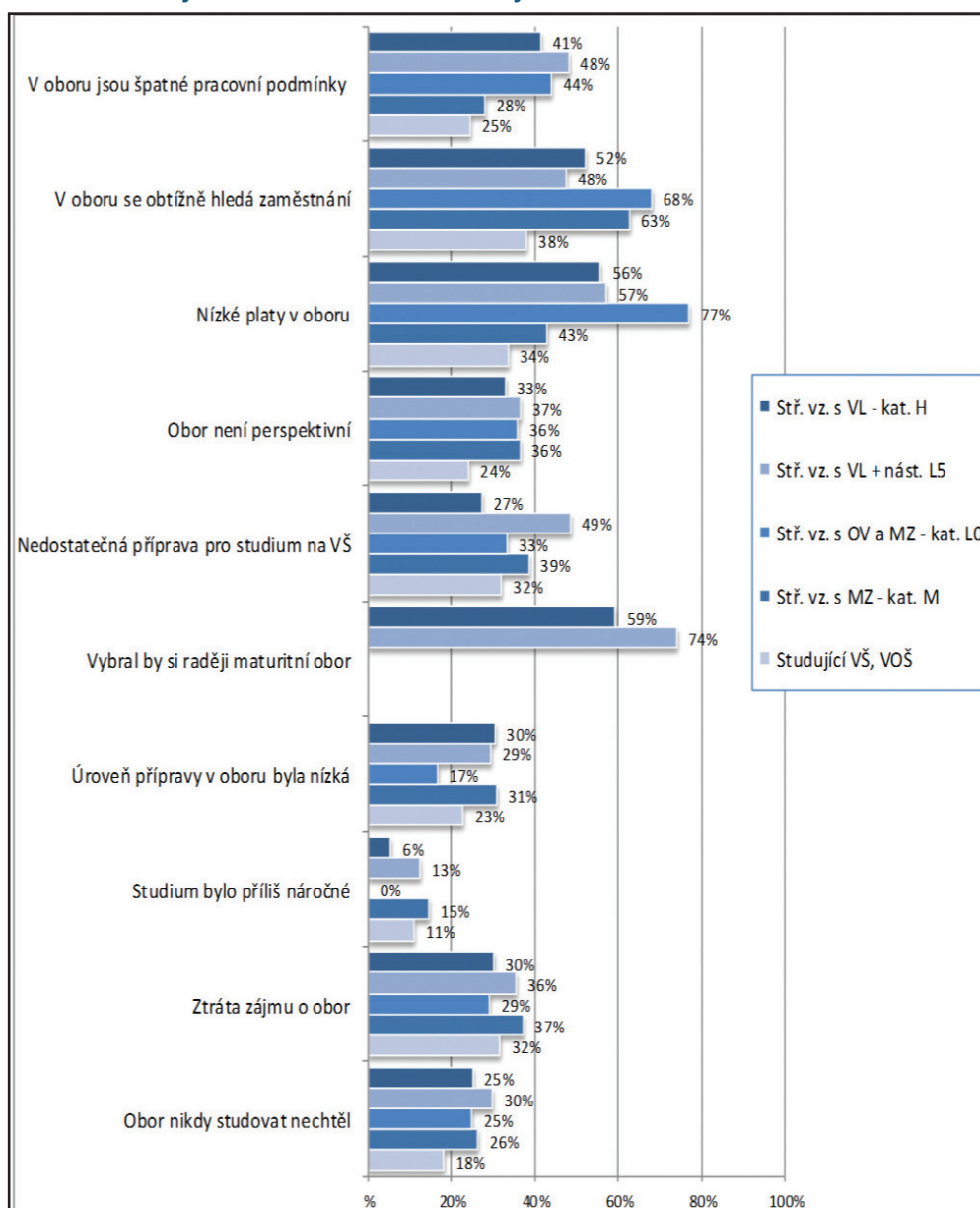
MÍRA IDENTIFIKACE S OBOREM

Tento ukazatel je v rámci realizovaných šetření tradičně sledován jako podíl absolventů, kteří by si v případě, že by mohli svoji studijní volbu zopakovat, vybrali stejný obor studia. Zatímco při výběru školy a oboru se do této volby promítají zájmy a ambice žáků, šance na přijetí, dostupnost školy, představa budoucího uplatnění na trhu práce a další faktory, zpětné hodnocení odráží soulad mezi původními představami a skutečností. Projevuje se zde případné rozčarování z obsahu studia, nároků i úrovně výuky, ale i problémy s uplatněním na trhu práce, získáním práce v oboru, platovými nebo pracovními podmínkami a podobně. Porovnání kategorií vzdělání ukazuje, že při hypotetické možnosti zopakovat volbu oboru by po zkušenostech z praxe, příp. terciárního vzdělávání stejný studijní obor zvolili nejčastěji absolventi s maturitou kategorie M – 72 %. V kategorii absolventů učebních oborů by si absolvovaný obor zvolila znovu jen asi polovina respondentů (52 %).

Důvody nízké identifikace s oborem

Důvody, proč by si absolventi zvolili jiný obor studia, tvoří poměrně širokou škálu. Ve skupině absolventů maturitních oborů (kategorie M), kteří nepokračovali v terciárním vzdělávání, patří k nejčastěji uváděným důvodům hypoteticky odlišné volby oboru obtíže při hledání zaměstnání v oboru (63 % z absolventů, kteří by změnili obor studia), nízké platové ohodnocení (43 %), ztráta zájmu o vystudovaný obor (37 %) a nízká připravenost pro vysokoškolské studium (39 %). Neperspektivnost oboru uvádí jako důvod 36 %, nízkou úroveň přípravy v oboru 31 % a ztrátu zájmu o obor 37 %. Z absolventů pokračujících v terciárním studiu by z důvodu nedostatečné připravenosti pro VŠ studium volilo jiný obor 32 %.

Obr. 2: Důvody odlišné vzdělanostní volby

Jde o důvody odlišné vzdělanostní volby při hypotetické možnosti volbu opakovat (po 3 letech od ukončení studia na SŠ), možnost výběru více odpovědí současně.

V kategorii vyučených je nejčastějším důvodem odlišné volby preference oboru zakončeného maturitní zkouškou. Tento důvod uvádí 59 % vyučených, kteří by změnili svoji volbu. Dále jsou důvodem hypoteticky odlišné volby nízké platy (56 % z těch, kteří by zvolili jiný obor), obtížné hledání zaměstnání (52 %) a nevyhovující pracovní podmínky (41 %). Neperspektivní obor uvádí jako jeden z důvodů 33 %, nízkou úroveň přípravy 30 % a ztrátu zájmu o obor rovněž 30 %. V kategorii vyučených jsou jako důvod volby jiného oboru častěji než u maturantů zmiňovány nevyhovující podmínky na trhu práce, zejména nízké platové ohodnocení oboru. Problémy se získáním zaměstnání v oboru patří k často uváděným důvodům u vyučených i maturantů, absolventi maturitních oborů ovšem navzdory příznivější míře nezaměstnanosti uvádějí tento důvod častěji (68 % oproti 52 %).

Toto zjištění koresponduje s výsledky analýz zaměřených na uplatnění absolventů v oboru, kdy absolventi maturitních oborů častěji pracují v jiném než vystudovaném oboru (kolem 50 % oproti přibližně 40 % – Trhlíková, 2013). Zatímco tedy vyučení pracují častěji ve svém oboru, ale dosahují vyšší míry nezaměstnanosti, absolventi maturitních oborů odcházejí častěji za prací do jiného oboru; jejich míra nezaměstnanosti je ovšem na druhé straně celkově nižší. Vyučení dále častěji uvádějí, že obor nikdy studovat nechtěli. Tento důvod uvedlo 25 % vyučených oproti 18 % absolventů maturitních oborů. Ztrátu zájmu o obor, která souvisí spíše s nedostatkem informací nebo změnou zájmu a osobnostním rozvojem, uvádí zhruba třetina z těch, kteří by změnili studijní volbu, a to shodně v kategorii vyučených i maturantů.

HYPOTETICKÁ OPAKOVANÁ VOLBA UČEBNÍ NEBO MATURITNÍ ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ

Stejnou kategorii vzdělání by podobně jako při volbě oboru nejčastěji znovu zvolili absolventi středního vzdělání s maturitní zkouškou (kategorie M). Z těch, kteří nepokračovali v terciárním vzdělávání, takto odpovědělo kolem 70 %. Přibližně 20 % absolventů by raději zvolilo střední vzdělání s odbornou přípravou a maturitou (kategorie L0, příp. L5), tedy spíše praktičtější zaměřené vzdělání, naopak kolem 8 % by preferovalo všeobecné vzdělávání na gymnáziu. Pouze 33 % dotázaných by znovu zvolilo preference učebního oboru (kolem 2 %). Ve skupině žáků kategorie M, kteří pokračovali v terciárním vzdělávání, byl obdobný podíl těch, kteří by svoji volbu zopakovali – 74 %. V kategorii vyučených, kteří nepokračovali v nástavbovém studiu, byla spokojenost s původní vzdělávací volbou podstatně nižší. Pouze 33 % dotázaných by znovu zvolilo učební obor, 43 % by preferovalo střední vzdělání s odborným výcvikem a maturitní zkouškou (kategorie L0 nebo vyučení a nástavbu L5) a 22 % respondentů možnost maturitního studia kategorie M.

Ještě výraznější posun k ambicióznějším vzdělávacím cílům je zřejmý v kategorii vyučených, kteří se dál vzdělávali v nástavbovém studiu. U této skupiny by podle svého vyjádření učební obor bez maturity znovu zvolilo pouze 5 % respondentů, přibližně 60 % by dalo přednost střednímu vzdělání s OV a MZ (kategorie L0, příp. L5) a 31 % by upřednostnilo střední vzdělání s MZ (kategorie M). Okrajově byl uveden i hypotetický zájem o studium gymnázia.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že se jedná o subjektivní vyjádření vyučených, které neznámá, že by náročnější vzdělávací program zvládli. Na druhou stranu ukazuje jejich vyšší nespokojenost ve srovnání s absolventy maturitních oborů, která může odrážet jak individuální, tak i společenské nebo ekonomické důvody, jako jsou nižší prestiž, vyšší míra nezaměstnanosti, nižší platové ohodnocení, horší pracovní podmínky a další.

Odborné, nebo všeobecné?

V kategorii absolventů středního vzdělání s maturitou, kteří nepokračovali v terciárním vzdělávání, by více než 90 % znovu zvolilo odborné vzdělávání, zatímco kolem 8 % by preferovalo studium gymnázia. V kategorii absolventů pokračujících ve sledovaném období v terciárním vzdělávání uvedlo preference gymnázia asi 15 %.

ABSOLVENTI A VSTUP NA TRH PRÁCE

Porovnáme-li kategorii učebních a maturitních oborů, pak dynamika vstupu na trh práce je výrazně odlišná. V období tří let od ukončení střední školy téměř 70 % vyučených ze sledovaného vzorku působilo na trhu práce, přitom nejčastěji se uplatňovali v soukromém (44 %) či ve státním (14 %) sektoru a kolem 10 % jako OSVČ.

Více než 60 % maturantů ze sledovaného vzorku pokračovalo v terciárním vzdělávání, proto pouze 39 % jich působilo na trhu práce jako zaměstnanci v soukromém (23 %) či státním (11 %) sektoru a 5 % jako OSVČ. Podíly vyučených, kteří zůstávají tři roky od vyučení v denním studiu, jsou již nízké – kolem 7 % v denním nástavbovém studiu a 6 % v terciárním vzdělávání.

Právědělkem si vylepšuje situaci kolem 15 % vyučených a 32 % maturantů, procenta pracujících v zahraničí se příliš neliší (2, resp. 3 %).

DOBA HLEDÁNÍ PRVNÍHO ZAMĚSTNÁNÍ A FORMA ZAMĚSTNÁNÍ

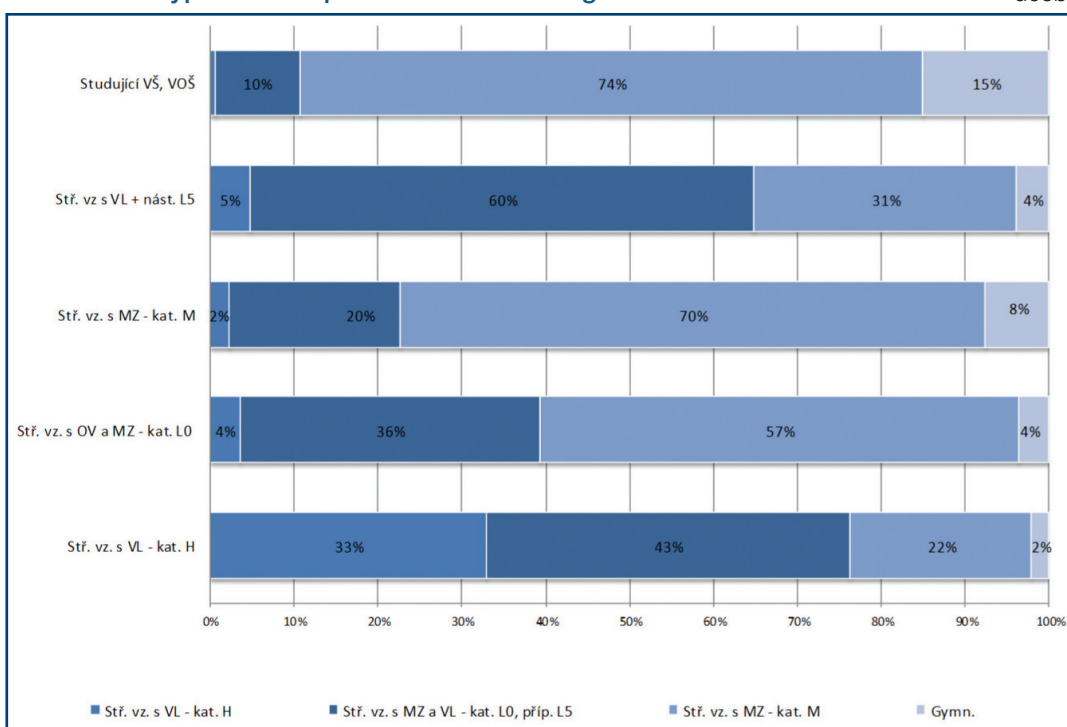
Absolventi středních škol, které toto šetření zachytilo, přecházeli na trh práce v období nástupu ekonomické krize (ve školním roce 2008/2009), která omezila nebo dokonce „zmrazila“ přijímání nových pracovníků a významně zhoršila i postavení absolventů. Proto jen přibližně 57 % vyučených, 51 % maturantů (kategorie M) a 54 % absolventů nástavbových oborů uvedlo, že získali první zaměstnání do tří měsíců. V zásadě tedy jen lehce nadpoloviční většina absolventů středních škol vstoupila na trh práce ve sledovaném období relativně plynule. Kolem 20 % absolventů všech sledovaných kategorií uvedlo, že jim získání prvního zaměstnání trvalo 3–6 měsíců. Zbývajících přibližně 20–25 % získalo zaměstnání podle svého vyjádření až po půl roce, přitom kolem 10–15 % dokonce po více než roce. Důvody mohou být různé: počínaje vysokou mírou nezaměstnanosti v regionu a obtížemi získat zaměstnání přes různé osobní nebo zdravotní problémy, opakované pokusy o studium a další.

V rámci sledovaného vzorku nebyly mezi kategoriemi vyučených a absolventů maturitních oborů z hlediska doby hledání prvního zaměstnání zásadní rozdíly. Na druhé straně je třeba si uvědomit, že uvedené výsledky jsou založeny na vyjádření absolventů a jsou tedy spíše orientační a míra nezaměstnanosti absolventů učebních oborů byla v celém sledovaném období vyšší než v kategorii absolventů maturitních oborů.

STRATEGIE ZÍSKÁNÍ PRVNÍHO ZAMĚSTNÁNÍ

Absolventi středních škol při hledání svého prvního zaměstnání využívali zejména neformální způsoby a aktivovali sociální sítě a kontakty. První zaměstnání získali nejčastěji prostřednictvím rodičů nebo příbuzných. Takto odpovědělo kolem 30 % dotázaných. Na druhém místě v pořadí uváděli pomoc kamarádů nebo spolužáků a prakticky na stejné úrovni z hlediska četnosti způsobu získání zaměstnání byla osobní návštěva ve firmě (vždy kolem 17 %). Z hlediska formálních způsobů patří k významným formám získání zaměstnání především využití internetu (14 %). K dalším způsobům získání zaměstnání patřilo využití kontaktů z praxe ve firmě, které uvedlo celkově kolem 9 % dotázaných.

Obr. 3: Hypotetická opakovaná volba kategorie vzdělání

Zahrnuti jsou všichni respondenti, tedy ti, kteří by volbu zopakovali, i ti, kteří by volili jinak.

Naopak poměrně nízké procento absolventů (kolem 3 %) získalo zaměstnání s pomocí úřadu práce. Tato skutečnost zřejmě souvisí s omezenými možnostmi úřadů práce nabízet absolventům odpovídající pracovní místa v situaci vysoké nezaměstnanosti. Zajímavým zjištěním je skutečnost, že získání zaměstnání prostřednictvím inzerátu v tisku se stává prakticky okrajovou záležitostí (kolem 2 %).

FORMA PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ

Z výsledků šetření vyplývá, že podíl mladých v zaměstnání, kterým se podařilo získat smlouvu na dobu neurčitou, se ve sledovaném období zvyšoval. V kategorii vyučených absolventů stoupl z 33 % v období po ukončení studia na střední škole na přibližně 44 % po 3 letech na trhu práce. V kategorii středního vzdělání s maturitní zkouškou se u absolventů, kteří nepokračovali v terciárním vzdělávání, zvýšil z 27 % na 43 %. Podobně se v obou kategoriích vyvíjely i podíly absolventů pracujících se smlouvou na dobu určitou. V kategorii vyučených klesly ze 45 % na 38 % a v kategorii absolventů maturitních oborů (kteří nepokračovali ve VŠ studiu) ze 45 % na 37 %. Podíl absolventů pracujících jako OSVČ vzrostl ve sledovaném období jen mírně, a to ze 7 % u vyučených na 9 %, a v kategorii maturantů z 5 % na 7 %.

SPOKOJENOST V ZAMĚSTNÁNÍ PODLE PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ V OBORU

V období 3 let od ukončení studia na střední škole je v zaměstnání spokojeno asi 69 % dotázaných, přibližně 20 % je spíše nespokojeno a 11 % rozhodně nespokojeno. Je zřejmé, že absolventi středních škol pracující ve svém oboru jsou z pohledu většiny sledovaných aspektů práce spokojenější než absolventi, kteří pracují mimo vysluhovaný obor. Tato skutečnost naznačuje, že značná část odlivu absolventů mimo obor je v současnosti spíše vynuceným krokem než odchodem za lepším platem nebo pracovními podmínkami. Vyšší spokojenost vyjadřují absolventi, kteří získali uplatnění ve svém oboru, i v hodnocení pracovních pod-

mínek (78 % oproti 69 %), dále ve spokojenosti s obsazenou pracovní pozicí (78 % spokojených oproti 61 %) i jistotě zaměstnání (74 % oproti 58 %), což naznačuje, že odchod do jiného oboru je zřejmě leckdy spojen s prací v horších pracovních podmínkách, na nižších pozicích a v méně jistém zaměstnání. Absolventi pracující mimo obor vyjadřují také mírně nižší spokojenost s kolektivem spolupracovníků (88 % oproti 79 %) a s vedením firmy (68 % oproti 59 %). Naopak spokojenost s platovými podmínkami a perspektivou firmy se u absolventů pracujících v oboru oproti absolventům uplatňujícím se mimo obor příliš výrazně neliší.

STABILITA ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL V ZAMĚSTNÁNÍ

Jedním z důležitých ukazatelů úspěšnosti přechodu na trh práce je stabilita v zaměstnání. Zaměříme-li se na současnou situaci, pak v období 3 let od ukončení střední školy změnilo v rámci sledovaného vzorku zaměstnání 56 % dotázaných. V kategorii vyučených (bez pokračování v nástavbovém studiu) změnila zaměstnání v tomto období více než polovina dotázaných (55 %), v kategorii absolventů maturitních oborů kategorie M (kteří neuvedli pokračování v terciárním vzdělání) bylo procento těch, kteří ve sledovaném období změnili zaměstnání, obdobné (57 %).

Z hlediska „tvrdých vnějších důvodů“ bylo nejčastějším důvodem pro odchod k jinému zaměstnavateli skončení pracovního poměru na dobu určitou (29 % uvedlo rozhodně ano, 8 % spíše ano). Získání pracovní smlouvy na dobu určitou tedy představuje významnou nejistotu z hlediska možnosti pokračování profesní dráhy u prvního zaměstnavatele. K nejčastěji uváděným důvodům se řadily: nezajímavá práce a touha po změně (47 %) a nízký plat (46 %). Dalšími významnými důvody bylo nevyužití kvalifikace (41 %), které ukazuje snahu absolventů po kariérovém posunu a získání kvalifikovanějšího pracovního místa, a také nevyhovující pracovní podmínky (37 %). Zde je ovšem třeba připomenout, že při výběru více odpovědí současně se mohou vnější objektivní a subjektivní důvody vzájemně kombinovat a ovlivňovat a nespoko-

jenost na straně absolventa tak nemusela být jediným ani nejdůležitějším impulzem pro změnu zaměstnání.

Zajímavé je, že k relativně častým důvodům hledání jiného zaměstnání patří i příliš velké pracovní zatížení, které ovlivnilo 34 % dotázaných. Nepříznivá situace v této oblasti může být vedlejším efektem souvisejícím s omezováním pracovních míst. Nezanedbatelnými důvody jsou i neshody s nadřazenými nebo v kolektivu (28 % dotázaných). Špatnou perspektivu firmy jako jeden z důvodů uvedlo 33 % dotázaných. Pro přibližně 21 % absolventů bylo důvodem změny zaměstnání rozvázání pracovního poměru ze strany zaměstnavatele a pro 17 % zánik pracovního místa, resp. zrušení firmy. V kategorii vyučených je častějším důvodem odchodu ze zaměstnání propuštění z firmy (30 % oproti 21 %), dále špatná perspektiva firmy (40 % oproti 32 %) a nevyhovující pracovní podmínky (43 % oproti 36 %). Mírně častěji uváděli vyučení jako jeden z důvodů odchodu k jinému zaměstnavateli nízký plat (55 % oproti 50 %). Naopak u absolventů maturitních oborů nepokračujících v terciárním vzdělávání jsou frekventovanějšími důvody změny – nezajímavá práce a touha po změně (51 % oproti 41 %) a nevyužití kvalifikace (47 % oproti 28 %).

KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ JE NEZBYTNÉ

Obě hlavní skupiny absolventů – vyučení a absolventi maturitních oborů (kategorie M) – se z hlediska vstupu na trh práce a spokojenosti v zaměstnání neliší příliš významně; rozdíly nacházíme spíše v jednotlivých aspektech. Na druhé straně výrazně rozdílná je spokojenost se zvolenou vzdělávací dráhou, a to jak z pohledu volby oboru, tak i úrovně vzdělání, se kterými jsou vyučení podstatně méně spokojeni. Jen mírně nadpoloviční většina vyučených by při opakované volbě zvolila stejný obor vzdělání, v kategorii absolventů maturitních oborů pak tento podíl dosahuje kolem 72 %. Důvodem je často jak ztráta zájmu o zvolený obor, tak i obtížné uplatnění na trhu práce. Uvedené výsledky proto ukazují potřebu věnovat zvýšenou pozornost kariérovému poradenství a široké informovanosti žáků i jejich rodičů o obsahu oboru i reálném uplatnění na trhu práce. Jedním z důležitých informačních zdrojů pro podporu vhodné kariérové volby je komplexní informační systém www.infoabsolvent.cz.

Celá publikace je ke stažení na www.nuv.cz.

Použitá literatura

- Kleřhová, M., Vojtěch, J.: Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání. Praha: NÚOV, 2011.
- Požizková, H.: Segmentace trhu práce jako faktor integrace. Sborník. Trbela, R., Rákoczyová, M., (eds.): Vybrané aspekty života cizinců v České republice. Praha: VÚPS, v.v.i., 2010. Dostupné na http://www.cizinci.cz/files/clanky/710/Vybrane_aspekty.pdf
- Štastná, P., Drahoňovská, P.: Jak žáci základních a středních škol vybírají další vzdělávací nebo pracovní kariéru. Analýza výsledků dotazníkového šetření žáků základních a středních škol. Praha: NÚV, 2012.
- Trhlíková, J., Vojtěch, J., Úlovcová, H.: Připravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi. Srovnání situace absolventů středního odborného vzdělávání s výučním listem, s maturitou i odborným výcvikem a s maturitou tři roky od ukončení studia. Praha: NÚOV, 2008.
- Trhlíková, J.: Využití kvalifikace absolventů středních škol na trhu práce. Zpráva ze šetření absolventů škol. Praha: NÚV, 2013.
- Trhlíková, J.: Strategie získání zaměstnání absolventů středních a vyšších odborných škol a jejich postoje k práci. Praha: NÚOV, 2009.
- Vojtěch, J., Chamoutová, D.: Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii, 2012/13. Praha: NÚV, 2013.

NÚV Národní ústav
pro vzdělávání
školské poradenské zařízení a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických pracovníků

příloha čtvrtletníku VZDĚLÁVÁNÍ

Ročník 4, ISSN 1805-3394

Číslo 1/2014 vyšlo 25. 3. 2014.

Vydává: NÚV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
Tel.: 274 022 111

www.nuv.cz, redakce@nuv.cz

Redakce: Zoja Franklová, Jan Klufa

Grafika a sazba: Jan Velický